

יִפְקֹד יְדֹד אֱלֹהֵי הָרוּחַת לְכָל בָּשָׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה

ספר במדבר פרק כז

(טו) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל יְדֹד
לְאמֹר: (טז) יִפְקֹד יְדֹד אֱלֹהֵי
הָרוּחַת לְכָל בָּשָׂר אִישׁ עַל
הָעֵדָה: (יז) אֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנֵיהֶם
וְאֲשֶׁר יָבֵא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם
וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת
יְדֹד בְּצֵאתָן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם
רָעָה: (יח) וַיֹּאמֶר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה
קַח לְךָ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון אִישׁ
אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ וְסִמְכַתְּ אֶת יְדֹד
עָלָיו:

רש"י

(טו) וידבר משה אל ה' וגו' – להודיע
שבחן של לדיקים שכשנפטרו מן
העולם מניחין לרכן ועוסקין בצרכי
צרכי: לאמר – אמר לו: השיבני אם
אתה ממנה להם פרנס אם לאו:

משכיל לדוד

דקשה ליה לרש"י דהואיל וחזינן
שמשה היה קשה בעיניו מאד למות ולא
ליכנס לארץ, א"כ כשאמר לו הקב"ה
:"עלה אל הר העברים וגו' מיד היה לו
להסדיר תפילתו [על בניסה לארץ]
דכתיב ואתחנן וגו', ומשני דקא משמע
לן הכא, דמכל מקום רצה להקדיש
תחילה לצרכי-ציבור, שאם לא
תקובל תפילתו על עצמו, שיהיו כבר
הציבור מושגחים:

וצריך להבין:

1. דהנה מיד בפסוק שלאחריו
משמע מרש"י שעדיין לא הניח
משה מלתבוע צרכי עצמו,
בנסותו להשיג משרת-גדולה
לבניו?!

רש"י

(טז) יפקד ה' – כיון ששמע משה שא"ל
המקום תן נחלת ללפחד לבנותיו (במ"ר)
אמר הגיעה שעה שאתבצע צרכי
שיירשו בני את גדולתי.

א"ל הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני.
כלאי הוא יהושע ליטול סכר שמושו שלא

מש מתוך האהל. וזה שאמר שלמה
(משלי כז) נוֹלַךְ תִּאֲנֶה יֹאכַל פְּרִיָה: אלהי
הרוחות – למה נאמר?

אמר לפניו: רבש"ע גלוי וידוע לפניך
דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה
לזה, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל
אחד ואחד לפי דעתו:

כן הקשה ב"נחלת יעקב" ותיירץ:

"אבל באמת לא קשיא, דאגב שעסק
בצרכי-ציבור למנות להם מנהיג, עסק
גם בצרכי בניו"... (והוכיח דבריו):
"... תדע, דאי סלקא דעתך דכוונתו
הייתה בעד בניו לחוד, לא הוה ליה
למימר שיהיו במנהיג כל פרטים
ותוארים הללו... כי אולי אין כל
המידות הללו בבניו,

וגם הווא ליה למימר בפירוש שימנה
בניו, אלא וודאי שעיקר העסק היה
בצרכי ציבור ואגב ביקש שאם כל
המידות האלו בבניו, שיהיו הם
קודמים, כמו שהוא על פי הדין...."

ועדיין לא הותרה הקושיה:

2. וכי אין הוא בעצמו מכיר את בניו
אם יש בהם אלו המידות או לא?
3. אמנם בקשתו עבור בניו איננה
עיקר הבקשה כי אם דרך אגב,
עדיין אי אפשר לשבחו ולומר:
"מניחים צרכי-עצמן", וכלשון
משה בעצמו: "הגיעה השעה
שאתבצע צרכי" !
4. והשאלה הכי גדולה: לאחר
ששלל הקב"ה את בקשתו עבור
בניו בהציעו את יהושע למנהיג -
א"כ מה מקום שוב לבקשת משה
[בפסוק טו] : "יפקד ה' וגו' -
והלא כבר הודיעו הקב"ה כי פקד
על העדה את יהושע?!

והביאור בכל הנ"ל:

בפרשה שקדמה לפרשת "יפקוד ה'
אלקי הרוחות" (כז,יב) על הפסוק
בד"ה: "עלה אל הר העברים" מפרש
רש"י:

ספר במדבר פרק כז

(יב) וַיֹּאמֶר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה
אֶל הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
(יג) וּרְאִיתָה אֶתֶּה וְנָאֲסַפְתָּ אֶל
עַמִּיךָ גַּם אֶתֶּה בְּאֲשֶׁר נֶאֱסַף אֶהְרֹן
אֲחִיךָ: (יד) בְּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי
בְּמַדְבָּר צֵן בְּמְרִיבַת הָעֵדָה
לְהַקְדִּישְׁנִי בַּמִּים לְעֵינֵיהֶם הִם מִי
מְרִיבַת קִדְשׁ מַדְבָּר צֵן:

רש"י

(יב) עלה אל הר העברים – למה
נסמכה לכאן? כיון שאמר הקב"ה
נתן נתן להם אמר אותי לזה המקום
להנחיל,

שמה הותרה הגזירה ואכנס לארץ,
אמר לו הקב"ה גזרתי במקומה
עומדת (ספרי)

ד"א כיון שנכנס משה לנחלת בני גד
ובני ראובן, שמח ואמר כמדומה
שחותר לי נדרי,

משל למלך שגזר על בנו שלא יכנס
לפתח פלטיין שלו נכנס לשער והוא
אחריו לחנך והוא אחריו לטרקלין
והוא אחריו כיון שבא ליכנס לקיטון
א"ל בני מכאן ואילך אתה אסור
ליכנס:

וצריך להבין:

5. מהי השאלה למה נסמכה לכאן?
ושמא כאן מקומה?

אלא וודאי פשיטא ליה לרש"י שפ'
"עלה אל הר העברים" אין כאן
מקומה, בסדר התרחשות הדברים,

שהרי לקמן (דברים לב,מח.) מקרא
מפורש: "וידבר ה' אל משה בעצם
היום הזה לאמר: "עלה אל הר
העברים... ומות בהר... כאשר מת
אהרן אחיך... -

הרי שהציווי "עלה אל הר העברים" נאמר לו בעצם היום הזה שבו נפטר, היינו בז' באדר, א"כ, לא ייתכן שנאמר לו בסמיכות לפר' בנות צלפחד [שבפרק כז],

•

כי אחריה אירעה מלחמת מדיין [פרק לא], ואחר כך סיפור בני גד ובני ראובן והתנחלותם בערים שנתן להם משה בארץ סיחון ועוג שנכבשה [פרק לב]

ואחרי זה מתחיל כל ספר דברים שאמירתו החלה בא' בשבט, כמ"ש וְיְהִי בְּאֶרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂתֵּי עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ דָּבַר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְדוּד אֹתוֹ אֲלֵהֶם: שזהו 36 ימים לפני שמשה עולה להר העברים, ולכן מקשה רש"י: "למה נסמכה לכאן?" שהרי התרחשה בפועל הרבה אחרי זה!

ומתרץ רש"י:

שהקב"ה "הסמיך" בכתיבת התורה את הפרשה המאוחרת לכאן [בניגוד לסדר האירועים], כדי לרמז על הדו-שיח הבלתי כתוב בינו לבין משה, שעלה בדעתו של משה ש"הותרה הגזירה"

(בהמשך לכך שנצטווה נתן תתן נחלת בנות צלפחד - או בהמשך לכיבוש ארץ סיחון ועוג ע"י משה רבנו, שזהו כניסתו לחצר ולטרקלין...)

•

והקב"ה הבהיר לו בתגובה למחשבתו זו: "גזרתי במקומה עומדת". אבל בפועל לא נאמרה לו פרשה זו אלא בז' באדר!

ועפ"ז יתחדש שגם בקשתו המפורשת של משה בדיבור [ולא במחשבתו בלבד]: "יפקוד ה'... איש על העדה" נאמרה גם היא לאחר שהובהר לו שהגיעה השעה ליפטר מן העולם.

ומעתה תתבהר התמונה:

מיד לאחר פ' בנות צלפחד, שנאמרה זמן רב לפני ש"נפטר הצדיק מן העולם", עדיין לא הניח משה "צרכי-עצמו",

ואדרבה, בעקבות תביעתן המוצלחת של בנות צלפחד, נתעורר גם הוא במחשבתו "לתבוע צרכי".

ועל כך ענה לו הקב"ה: "לא כך עלה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שימושו שלא מש מתוך האוהל וכו'" -

משמע, שממנה את יהושע לא בגלל "תכונות-המנהיגות" שלו בזכות עצמו, אלא כ"פרס" על שימושו המסור למשה, [כמ"ש "נוצר תאנה יאכל פריה"] הרי שעדיין ראה משה גם במינוי זה "מילוי-צרכיו", שירש "תלמידו הנאמן" את גדולתו (ותלמידו כבנו)

ועל כן לא ביקש מהקב"ה באותה הזדמנות, שום מינוי, שהרי נתבשר שהקב"ה כבר בחר מנהיג "איש על העדה".

ברם, לאחר שהובהר לו במחשבה שעתידי הוא להצטוות בפועל "עלה אל הר העברים" ...

אזי נתגלה בו המדרגה של "שבחן של צדיקים, בשעה שנפטרין מן העולם (ולא לפני זה) מניחין צרכי-עצמן

(ומוותרין גם על מינוי התלמיד כ"פרס" למשה על ששימושו כרב)

ודורש מהקב"ה שימנה פרנס על הציבור לא לפי אינטרסים של משה,

אלא "יפקוד ה' אלוקי הרוחות": מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו! שיהא "איש על העדה" לתועלת הציבור, בעל "כושר-מנהיגות" בזכות עצמו (כלשון רש"י: "בזכויותיו" - ולא בזכותי..)

•

ותכונות אלו לא בלטו אצל יהושע בטרם המינוי, (וראה תגובתו הקנאית לנבואת אלדד ומידד, ומשה היה צריך להרגיעו: "המקנא אתה ליי? הרי שלא היה כל כך סבלן בטבעו...)

ועל זה ענה לו הקב"ה [לאור בקשת משה מינוי שיתאים ל"צרכי-הציבור" אחר ש"מניח צרכי-עצמו"] נאמר לו בפועל ו"בדיבור":

"קח לך את יהושע בן נון, (לא כ"פרס" לתלמיד נאמן ומסור שלך, אלא בתור) "איש אשר רוח בו" ופירש"י: "אשר רוח בו - כאשר שאלת (לתועלת הציבור) שיוכל [בל] עתיד, עקב ה"סמיכה", אף שעתה כפי שהנך מכיר, אינו יכול...] להלוך נגד רוחו של כל אחד ואחד".

•

הא למדת שפעל משה אצל הקב"ה ש"יחדש" כוחות מיוחדים בממלא מקומו

ולכן פ' "עלה אל הר העברים" בפרשתנו:

מתחלת ב"פרשה פתוחה" להורות שמבחינת-העיתוי איננה שייכת של בנות צלפחד

[רק מבחינת "עלה במחשבתו של משה] ש"הגיעה השעה שאתבע צרכי" - "שיירשו בניי גדולתי" שהיתה זמן רב לפני "שנפטרין מן העולם", מיד לאחר פרשת בנות צלפחד,

וסרה הקושיא ונפתרה ה"סתירה" בפשטות!

ככה מדברים לקב"ה?!

לאמר - אמר לו: הציבני אם אתה ממנה להס פרנס אם לאו!

יש כאן 'ציליל של איום'?

אלא כאן רואים את ההכרח שלא להשאיר את 'עדת ה' בצאן אשר אין להם רועה' לכן חייבים למנות 'ממלא מקום' למשה רבנו שיהא 'פרנס על הציבור'!

אלא שישנן שתי אפשרויות: או ש'אתה ממנה להם פרנס' - מינוי ישיר מהקב"ה, זה עדיף... [טול מקל והך על קדקדן]

אבל 'אם לא' - השיבני - שאדע למנות מעצמי פרנס ראוי לכך... [זקנים שבדור עמך]

